

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และ 3) เพื่อศึกษาการยืนยันประสิทธิผลของการขยายผลการใช้หลักสูตร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีคือการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 90 คน ศึกษานิเทศก์ 7 คน ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 257 คน ครูต้นแบบภาษาไทย จำนวน 10 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย และนักเรียน โรงเรียนบ้านคองหมากไฟ จำนวน 25 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และการจัดสนทนากลุ่มระยะที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 คน ครูเชี่ยวชาญสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 16 คน นักเรียนทดลองใช้หลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหัวดง จำนวน 25 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้หลักสูตร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคองหมากไฟ จำนวน 25 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ได้แก่ หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ระยะที่ 3 ศึกษาการยืนยันประสิทธิผลของการขยายผลการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนยืนยันการใช้หลักสูตร จำนวน 5 แห่ง จำนวนนักเรียน 125 คน ครูผู้สอน จำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย พื้นที่การวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test (dependent Sample)

สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$) มีมิติด้านการคิด 4 มิติ คือ (1) ความคิดคล่องแคล่ว (2) ความคิดยืดหยุ่น (3) ความคิดริเริ่ม และ (4) ความคิดละเอียดลออ องค์ประกอบของหลักสูตรมี 6 องค์ประกอบ เนื้อหา 3 หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน 40 ชั่วโมง

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร ได้แก่ (2.1) จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคิดเชิงสร้างสรรค์ ร้อยละ 70 พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์การคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 70 ทุกคน (2.2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรพบว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2.3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$)

3. ผลการยืนยันประสิทธิผลของการขยายผลการใช้หลักสูตร พบว่า (3.1) นักเรียน จำนวน 125 คน จากโรงเรียน 5 โรงเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน (3.2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3.3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 125 คน จากโรงเรียน 5 โรงเรียน ที่มีต่อหลักสูตร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผลปรากฏว่า หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ได้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นให้นักเรียนมีมิติด้านการคิด 4 มิติ คือ (1) ความคิดคล่องแคล่ว (2) ความคิดยืดหยุ่น (3) ความคิดริเริ่ม และ (4) ความคิดละเอียดลออ มีส่วนประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ เนื้อหา 3 หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน 40 ชั่วโมง กิจกรรมหลักในการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการระดมสมอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ใช้การสอนด้วยกระบวนการกลุ่ม การใช้คำถามแบบปลายเปิด และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิพากษ์หลักสูตรส่งเสริมความคิด

สร้างสรรค์ พบว่า ภาพรวมของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.15) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ สุทธิศักดิ์ (2550 : 93-96) ที่ได้ศึกษาความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและความสอดคล้องมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ฝึกอบรมได้ ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชร วัฒนกุล (2553 : 7-8) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาความจำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พบว่า การเรียนการสอนไม่มีความหลากหลายและไม่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะมุ่งเนื้อหาสาระมากเกินไปจนทำให้ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ขาดทักษะทางด้านความคิด โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าคิดไม่กล้าแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของ ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ (2550 : 196) ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร สื่อการเรียน สมพร หลิมเจริญ (2552 : 160) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในขั้นการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย แนวคิดหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชร วัฒนกุล (2553 : 118) ; โสพล มีเจริญ (2548 : 105) ; Hartzler (2000 : 865) ; ขวลิต ชุกกำแพง (2546 : 183-196) ; สรรเพ็ชญ์ อินทะพันธุ์ (2546 : 65-67) ที่ศึกษาการทดลองเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ พบว่า ค่าเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุก ๆ ด้าน

จากประเด็นการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สะท้อนผลผลิตที่เกิดขึ้น ได้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความเหมาะสมเมื่อมีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จากผลงานวิจัยที่อ้างอิงข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงหลักสูตรที่มีความเหมาะสมโดยใช้หลักการทางวิชาการและแนวทางการประเมินคุณภาพที่สามารถนำไปใช้ภาคสนามของการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบริบทของโรงเรียนและชั้นเรียนจน

นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นหลังจากได้เรียนตามหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร ผลการศึกษาร้อยละของจำนวน

นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน ผลการศึกษาคำดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิผล เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้มาจากการทำกิจกรรมฝึกการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมที่เป็นกระบวนการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่มีการแบ่งกลุ่มจำนวนกลุ่มละ 4 คน โดยแต่ละกลุ่มจะลดจำนวนความสามารถของผู้เรียนที่ประกอบด้วย เก่ง : ปานกลาง : อ่อนเท่ากับ 1 : 2 : 1 เพราะการจัดกลุ่มลดความสามารถนี้จะเป็นผลดีต่อผู้เรียนในภาพรวมทั้งด้านผลการเรียนและด้านสังคม สำหรับด้านการเรียนผู้เรียนเก่งจะช่วยถ่ายทอดสิ่งที่ตนเข้าใจและรับรู้ได้เร็วให้กับเพื่อนที่รับได้ช้ากว่า วิธีการนี้เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนเป็นอย่างดี เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมอง ส่งผลทางด้านจิตใจให้รู้สึกว่าเป็นคนมีความสำคัญ มีบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้เล็งเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เช่น กาญจนา คุณารักษ์ (2535 : 69) ; สุมณฑา พรหมบุญ (2541 : 2) ซึ่งล้วนแต่มีแนวคิดที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่แบบร่วมมือ

สำหรับกิจกรรมฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือปัญหาเหล่านั้นร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุมุ่งหมายในระยะเวลาที่กำหนด. และจากการสังเกตพฤติกรรมขณะร่วมฝึกกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์พบว่า ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนใจ ตั้งใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งตอนแรก ๆ จะรู้สึกประหม่าและไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น แต่เริ่มกิจกรรมดำเนินต่อไปทุกคนรู้ว่าต้องร่วมกิจกรรมที่กำหนดภายในเวลาที่กำหนด บรรยากาศการเรียนการสอนก็เปลี่ยนไป ผู้เรียนต่างร่วมกันระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้เพิ่มพูนความรู้จากเพื่อนที่เก่งกว่า ทำให้บรรยากาศโดยรวมมีความเป็นกันเอง และสนุกสนานจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และจากการศึกษาของ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์

(2554 : 149-159) พบว่า การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพัฒนาการต่าง ๆ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพิ่มความสัมพันธ์ทางสังคมและลดความกังวลใจของผู้เรียน ส่วนการใช้กระบวนการกลุ่มฝึกการแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมถาม - ตอบ และใช้เทคนิคการระดมสมองในการฝึกทักษะการคิดและฝึกปฏิบัติตามกระบวนการคิดสร้างสรรค์ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมการ ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการการ ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติ ขั้นที่ 5 ขั้นการประเมินผลและปรับปรุง ขั้นที่ 6 ขั้นการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน และใช้หลักการของกระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามได้อย่างอิสระ จึงส่งผลให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสพล มีเจริญ (2548 : 108-110) พบว่า การใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ (Denise de Souza Fleith and Renzulli (2002 : 373 – 386); His-chi Hsiao, Ying-Hsin Liang and Teng-Ying Lin (2004 : 243-248); Lee Kyung Hwa (2005 : 194-199) ; Beghetto (2006 : 447-457) ที่ได้ศึกษารูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้อรชร วัฒนกุล (2553 : 119) ได้ศึกษาคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคเอสทีเอดี ของนักศึกษากลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Kelly. 1983 : Website) ที่พบว่า คะแนนความคิดริเริ่มและคะแนนความคิดละเอียดลออของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สมพร หลิมเจริญ (2552 : 161) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ วิวัฒน์ เพชรศรี (2552 : 126) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ (2550 : 195) ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ของนักศึกษาหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 และจากการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6472 ซึ่งหมายความว่า หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดนี้ มีความเป็นไปได้ที่จะทำ ให้ผลการเรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 64.72

จากประเด็นการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สะท้อนผลผลิตที่เกิดขึ้น มีข้อค้นพบประการสำคัญ จากงานวิจัยที่กล่าวมา คือ ลักษณะของสาระการเรียนรู้ที่นำมาพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่เน้นในเรื่องการผลิตชิ้นงาน ผลจากการประเมินชิ้นงานของนักเรียนพบว่า มีนักเรียน 3 กลุ่ม ที่ชิ้นงานออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นประโยชน์และแปลกใหม่ คือ การออกแบบสิ่งประดิษฐ์ของเหลือใช้มาทำเป็นพานบายศรีจากถุงนม และมีการออกแบบสินค้าที่ใช้วัสดุจากท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสามารถขายเป็นสินค้า OTOP ได้อย่างสวยงามเหมาะสม ได้แก่ ตุ๊กตาช้างน้อย การทำสิ่งน้อยจากลูกมะพร้าวแห้ง และ การนำฝาขวดน้ำเปล่ามาทำเป็นกำไลข้อมือ เข็มขัด ที่คาดผม การนำเศษผ้าไหมพรมมาทำเป็นนก จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนใจ ตั้งใจและให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี นักเรียนทุกคนต่างร่วมกันระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้จากเพื่อนที่เก่งกว่า ในขณะที่ตนเองก็ได้แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม ทำให้บรรยากาศการเรียนมีความเป็นกันเองและสนุกสนานจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และจากการศึกษาของ ลี กวาง ฮวา (Lee Kyung Hwa. 2005 : 194-199) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์กับบุคลิกภาพของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อย พบว่า ความคิดจินตนาการและความคิดเชื่อมโยง มีความสัมพันธ์กับบุคลิกทั้ง 4 ด้าน ความคิดคล่องแคล่ว มีความสัมพันธ์กับความอยากรู้อยากเห็นและความเป็นอิสระ จากผลการวิจัยดังกล่าวจะทำให้เห็นว่าคุณลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์

3. การศึกษาการยืนยันประสิทธิผลของการขยายผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนที่ขยายผล จำนวนโรงเรียน 5 โรงเรียน พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน ผลการศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร โดยประเมินความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและ

หลังเรียน พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ที่เป็นเช่นนี้เป็นผลเนื่องมาจาก กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการคิด โดยใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้นักเรียนคิด ทำให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น ทำให้ได้แนวคิดที่หลากหลาย นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิดของตนเองเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพล อาจอินทร์ (2550 : 160) ได้ศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เกิดกับผู้เรียน โดยอาสาสมัครจากครูที่ผ่านการอบรมให้ผู้วิจัยติดตามผล พบว่า ในภาพรวมหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อค้นพบการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและของต่างประเทศ โดยยืนยันผลการสังเคราะห์จากการศึกษาวิจัยทั้ง 3 ระยะ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน บริบทจริง จากการสอบถาม สัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม จนได้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นให้นักเรียนมีมิติด้านการคิด 4 มิติ คือ (1) ความคิดคล่องแคล่ว (2) ความคิดยืดหยุ่น (3) ความคิดริเริ่ม และ (4) ความคิดละเอียดลออ มีส่วนประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ข้อค้นพบประการสำคัญคือ ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ใช้เทคนิคการระดมสมอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ใช้การสอนด้วยกระบวนการกลุ่ม การใช้คำถามแบบปลายเปิด และ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และที่แตกต่างคือ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการผลิตชิ้นงาน ให้นักเรียนได้ผลิตชิ้นงานที่แปลกใหม่ จนสามารถนำชิ้นงานไปเผยแพร่สู่ชุมชนได้ และชุมชนสามารถเพิ่มเติมชิ้นงานให้แปลกใหม่ได้ โดยมีตัวแบบจากงานวิจัยเป็นหลัก และเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำงานวิจัยนี้ไปเป็นตัวอย่างการวิจัยได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ใช้เนื้อหาจาก 4-กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการทดลอง พบว่า มีประสิทธิผล หากครูจะนำไปใช้ในกลุ่มสาระอื่นหรือชั้นปีอื่น ควรปรับบทความสถานการณ์ เกม เพลง ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนขณะนั้น เหมาะสมกับท้องถิ่น เหตุการณ์ปัจจุบัน และควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดคนเดียว

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรตระหนักถึงคุณลักษณะของนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นที่ต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยการสอดแทรกไว้ในหลักสูตรปกติ

1.3 ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ ต้องเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางด้านความคิดสร้างสรรค์และทักษะการผลิตชิ้นงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม รวมถึงการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องมือประเมินผลต่างๆด้วย

1.4 ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ ต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออก เป็นผู้สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง

1.5 ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ ต้องทำความเข้าใจแนวคิด หลักการ และกระบวนการดำเนินกิจกรรม วิธีการประเมินผล เพื่อให้การดำเนินการของหลักสูตรมีประสิทธิผลตามความต้องการ

1.6 ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับบุคคลในสังคมทุกระดับ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยการฝึกกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น จึงควรเร่งส่งเสริมให้ผู้มีบทบาทในการสร้างคน สร้างชาติ ตระหนักถึงความจำเป็นในการสอนที่สอดแทรกกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพัฒนาหลักสูตร

รายวิชาเพิ่มเติมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น

1.7 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องเน้นการปฏิบัติ การทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือกันและควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

1.8 กิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ใช้กิจกรรมที่หลากหลายเน้นการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดอย่างต่อเนื่อง

1.9 บทความสถานการณ์ในบทเรียนแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีขอบข่ายเนื้อหาที่หลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ และ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1.10 การวัดและประเมินผลในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจนและครอบคลุมเนื้อหาสาระ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นความจำเป็นอันดับแรกเนื่องจากนักเรียนในวัยนี้เป็นช่วงที่มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ลดลง ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน หากได้มีการส่งเสริมหรือพัฒนาตั้งแต่ยังเด็กเช่นเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นก้าวแรกที่เด็กเริ่มเข้าศึกษาในระบบ โรงเรียนจะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดให้สูงขึ้น จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ผลจากการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ได้ผลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

2.3 การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะร่วมฝึกกิจกรรม ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น ควรมีการวิจัยในคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เป็นการสร้างสังคมวิชาการ สามารถนำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY